

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Правни основ за доношење прописа

Правни основ за доношење ове уредбе садржан је у члану 5. став 1. Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 94/2024) према коме Влада прописује: 1) листу пројеката за које је обавезна процена утицаја; и 2) листу пројеката за које постоји обавеза подношења захтева за одлучивање о потреби процене утицаја (став 1). Прописом из става 1. овог члана утврђују се пројекти и критеријуми за одлучивање о потреби процене утицаја за пројекте из става 1. тачка 2) овог члана који се односе нарочито на величину и карактеристике пројекта, осетљивост животне средине у месту извођења пројекта и врсту и особине могућих утицаја (став 2). Надлежни орган одлучује о потреби процене утицаја за пројекте из става 1. тачка 2) овог члана применом прописаних критеријума. Чланом 60. истог закона прописано је да ће се пропис из члана 5. став 1. донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу Закона. Према члану 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС“, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14, 30/18 – др. закон) Влада уредбом подробније разрађује однос уређен законом, у складу са сврхом и циљем закона.

II. Разлози за доношење

Уредба којом се утврђују листе пројеката који подлежу процени утицаја на животну средину (за које је обавезна процена утицаја и за које се може захтевати процена утицаја на животну средину) није у потпуности нов акт. Уредба о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 114/08) донета је на основу Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09). Уредба је (као и Закон) у време доношења скоро у потпуности била усаглашена са Директивом 85/337/ЕЕЗ о процени утицаја одређених јавних и приватних пројеката на животну средину (95%). Поменута директива укинута је Директивом 2011/92/ЕУ о процени утицаја одређених јавних и приватних пројеката на животну средину, а Директива 2011/92/ЕУ измењена је Директивом 2014/52/ЕУ. Ово је имало за последицу да је после 2014. године оцена степена преноса прописа смањена на 80%. Уз то Уредбом (као и Законом) нису и потпуности пренете све остале директиве (укључујући и њихове измене и допуне) које се односе на ову област: Директива 2009/31/ЕЦ (Директива 2009/31/ЕС Европског Савета и Парламента од 23. априла 2009. године о геолошком складиштењу угљен-диоксида и измени Директиве Савета 85/337/ЕЕЦ, 2000/60/ЕЦ, 2001/80/ЕЦ, 2004/35/ЕЦ, 2006/12/ЕЦ, 2008/1/ЕЦ и Уредбе (ЕЦ) бр. 1013/2006) којом су у Анекс I и Анекс II пројеката Директиве 85/337/ЕЕЗ унете инсталације за заробљавање емисија угљен-диоксида (CO₂), пренос CO₂ за потребе геолошког складиштења и геолошко складиштење CO₂.

Приликом израде Закона о процени утицаја на животну средину су се поред наведеног имали у виду и други прописи у области заштите животне средине, пре свега прописи о заштити природе, прописи који регулишу област планирања и изградње, геолошких истраживања и експлоатације минералних сировина, енергетике и др, као и проблеми на које се у дотадашњој примени Закона наишло. Новоусвојени закон, између осталог, у

члану 4. прописује који пројекти су предмет процене утица (пројекти утврђени у складу са чланом 5. став 1. Закона; пројекти који сами или заједно са другим изведеним, одобреним или планираном пројектима, могу да имају значајан утицај на животну средину с обзиром на њихову величину, особине и место извођења; пројекти који сами или заједно са другим пројектима, радовима или активностима, могу да имају значајан утицај на очување и целовитост подручја еколошке мреже у складу са овим законом и прописима којима се уређује заштита природе; и стратешки енергетски пројекти који су одређени као стратешки сагласно прописима којима се уређује област енергетике). У чл. 5. и 14. Закон прописује да се одлука по захтеву за одлучивање о потреби процене утицаја доноси на основу прописаних критеријума који се односе нарочито на величину и карактеристике пројекта, осетљивост животне средине у месту извођења пројекта и врсту и особине могућих утицаја. Из цитираних новина у Закону о процени утицаја на животну средину следи да Уредба из 2008. године не може да прати новоусвојени закон, те да је за његову потпуну имплементацију потребно доношење нове уредбе која ће са Законом бити усаглашена и која ће његове одредбе ближе прецизирати и разрадити. Према члану 60. Закона о процени утицаја на животну средину до доношења прописа, између осталог и из члана 5. став 1. тог закона, примењиваће се прописи донети на основу Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09) ако нису у супротности са одредбама овог закона.

Приликом израде Предлога уредбе имале су се у виду цитиране одредбе Закона, поменуте директиве, пре свега Анекс I и II Директиве 2011/92/EУ и Анекс III Директиве 2014/52/EУ којом је измењена Директива 2011/92/EУ. Уредба из 2008. године са Листом пројеката I и II скоро је у потпуности била усаглашена са Директивом 85/337/ЕЕЗ о процени утицаја одређених јавних и приватних пројеката на животну средину и њеним Анексом I и II. Директива 2011/92/EУ која је укинула ту директиву преузела је Анекс I и II уз извесне корекције и проширења. Директива прописује да одређени пројекти обавезно морају бити предмет процене. Ти пројекти наведени су у Анексу I. То је минимум пројеката за које државе чланице према Директиви морају да спроведу поступак процене утицаја али оне могу листу тих пројеката да прошире или да пропишу строжије прагове (капацитет, величину и сл) од оних који су наведени у Анексу I. У Анексу II Директиве је листа пројеката за које држава чланица може сама да донесе одлуку да ли ће се вршити процена утицаја на животну средину. То је минимум пројеката који пролазе поступак одлучивања о потреби процене утицаја. Директива даје могућност државама чланицама да ову листу прошире или да пропишу строжије прагове од оних који су наведени у Анексу II. Директива такође даје могућност државама чланицама да за пројекте у Анексу II доносе одлуку о потреби процене утицаја на животну средину у сваком појединачном случају или прописивањем прагова, а може и применом оба поступка. Предлог уредбе определио се за оба поступка: прописивање прагова (величине, односно капацитета, површине или дужине) и доношење одлуке о потреби процене утицаја одређеног пројекта уз примену прописаних критеријума. Анекс III Директиве садржи критеријуме којима се утврђује да ли пројекат из Анекса II треба да буде предмет процене утицаја.

При изради Предлога уредбе имали су се у виду и прописи којима се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине: Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 25/15, 109/21)

и Уредба о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола („Службени гласник РС“, број 84/05). За сва постројења и активности за која се издаје интегрисана дозвола, процена утицаја на животну средину је обавезна - налазе се на Листи I Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 114/08). Закон као и Уредба није у потпуности усклађена са Директивом 2010/75/EУ о индустријским емисијама (која је измењена Директивом 2024/1785/EУ). Наведене директиве, између осталог, проширују врсте постројења и активности за која се издаје интегрисана дозвола. Поступак усаглашавања прописа којима се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине са Директивом 2010/75/EУ о индустријским емисијама је у току. Имајући у виду да поступак процене утицаја на животну средину претходи издавању интегрисане дозволе и да је за та постројења и активности процена утицаја обавезна, приликом израде Предлога уредбе имала су се у виду и постројења и активности за која се према директивама и прописима којима се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине издаје интегрисана дозвола.

До сада уочени проблеми у пракси: подела пројекта на више мањих делова ради смањења прага (величине, капацитета, дужине или површине пројекта) прописаног Уредбом као критеријума за утврђивање да ли неки пројекат подлеже или не подлеже процени утицаја; неусаглашеност термина коришћених у Уредби (који произилазе из Директиве) са терминима дефинисаним домаћим прописима што је називе пројеката у Уредби чинило недовољно прецизним и отварало дилеме да ли се одређени пројекат налази на листама Уредбе; неуређено питање пројекта који се састоји из више делова који сваки представља неки од самосталних пројеката на Листи I и/или Листи II, а заједно чине јединствену техничко-технолошку и/или економску целину што је отварало могућност поделе јединственог пројекта на више делова и вођење посебног поступака за део пројекта чиме се губила сврха и смисао процене утицаја; ово је као последицу отварало и питање органа надлежног за спровођење поступка процене утицаја, па се дешавало да о деловима пројекта решавају, као надлежни, различити органи; неуређено питање кумулативног утицаја више пројеката на истој локацији који се не налазе на листама Уредбе али због свог заједничког утицаја указују на потребу процене утицаја; Уредба из 2008. године, која се примењује већ скоро 20 година, на изванредан начин је превазиђена како због измена у домаћим прописима тако и због новина до којих је у међувремену довео развој науке и технологије, утицали су како на новоусвојени закон тако и на израду Предлога уредбе.

III. Објашњење основних правних института и појединачних решења

Предлог уредбе је конципиран тако да садржи седам чланова: Предмет Уредбе (члан 1); Значење израза (члан 2); Пројекти за које је обавезна процена утицаја (члан 3); Пројекти за које постоји обавеза подношења захтева за одлучивање о потреби процене (члан 4); Критеријуми за одлучивање о потреби процене утицаја (члан 5); Завршна одредба (члан 6); и Ступање на снагу (члан 7); две листе: Листу I Пројекти за које је обавезна процена утицаја; Листу II Пројекти за које постоји обавеза подношења захтева за одлучивање о

потреби процене утицаја; и један Прилог Критеријуми за одлучивање о потреби процене утицаја.

Чланом 1. Предлога уредбе прописује се шта је предмет ове уредбе: овом уредбом утврђује се Листа пројеката за које је обавезна процена утицаја на животну средину, Листа пројеката за које постоји обавеза подношења захтева за одлучивање о потреби процене утицаја и прописују се критеријуми за одлучивање о потреби процене утицаја за пројекте за које постоји обавеза подношења захтева за одлучивање о потреби процене утицаја. Одредба произилази из члана 5. Закона о процени утицаја на животну средину који даје правни основ за доношење Уредбе и дефинише питања која њој треба да буду ближе уређена.

Члан 2. Предлога уредбе садржи значење израза употребљених у Уредби, пре свега Листи I и Листи II. Ради се о стручним изразима који нису сасвим добро познати широкој јавности или изразима коришћеним у Директиви чије значење је дефинисано другим међународним прописима или прописима ЕУ. Ова одредба није постојала у Уредби из 2008. године. Уредба се (као и Директива) у фуснотама позива на међународне прописе и упућује на друге директиве ЕУ што је отежавало њену примену. Изрази дефинисани чланом 2. Предлога уредбе произилазе из међународних прописа, као и домаћих прописа – закона којима је дефинисано њихово значење. Тако је израз „аеродром“ преузет из Конвенције о међународном цивилном ваздухопловству – Чикашка конвенција („Службени лист ФНРЈ – Међународни уговори и други споразуми“ број 3/54); „капацитет животне средине“ из Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04... 94/24 (др. закон) „заштићено подручје; биолошка разноврсност“ из Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10-испр, 14/16, 95/18 – др. закон, 71/21); изрази који се односе на путеве („пут, јавни пут, аутопут, брзи (експресни) пут“ и др) из Европског споразума о главним међународним саобраћајним артеријама („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“ 5/80) и Закона о путевима („Службени гласник РС“, бр. 41/18, 95/18 – др. закон, 92/23 – др. закон); изрази који се односе на железничке пруге („магистрална, регионална, локална пруга“ и др) из Закона о железници („Службени гласник РС“, 41/18, 62/23); „еквивалентни становник“ из Директиве 91/271/ЕЕЗ о комуналним отпадним водама, односно Закона о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18, 95/18 -др. закон); изрази који се односе на отпад („третман отпада, депонија“ и др) из Директиве 2008/98/ЕЗ и Закона о управљању отпадом („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 14/16, 95/18 др. закон, 35/23); изрази: „геолошко складиштење угљен-диоксида“ и „ток угљен-диоксида“ из Директиве 2009/31/ЕЗ о геолошком складиштењу угљен-диоксида; изрази: „истрошено нуклеарно гориво, радиоактивни отпад, радиоактивни извор, ислужени извор и радиоактивни материјал“ и др. преузети су из Закона о радиационој и нуклеарној сигурности и безбедности („Службени гласник РС“, бр. 95/18, 10/19).

Према члану 3. Предлога уредбе пројекти за које је обавезна процена утицаја наведени су у Листи I која је одшампана уз ову уредбу и чини њен саставни део. Листа садржи називе пројеката по редним бројевима, тачком и подтачком, као и њихову величину, односно капацитет, површину или дужину. Ако уз назив пројекта није наведен и одређени праг

(величина, капацитет, површина, дужина) обавези процене утицаја подлежу сви пројекти тог назива.

Према члану 4. Предлога уредбе пројекти за које постоји обавеза подношења захтева за одлучивање о потреби процене утицаја наведени су у Листи II која је одштампана уз ову уредбу и чини њен саставни део. Листа садржи назив пројекта, који су груписани по привредним гранама означеним редним бројевима и, у оквиру те привредне гране, назив пројекта, означен тачком и подтачком. Уз назив пројекта, зависно од могућег утицаја на животну средину, наведена је и његова величина, односно капацитет, површина или дужина. Ако уз назив пројекта није наведен и одређени праг (величина, капацитет, површина, дужина) обавези подношења захтева за одлучивање о потреби процене утицаја подлежу сви пројекти тог назива.

Члан 5. Предлога уредбе односи се на критеријуме за одлучивање о потреби процене утицаја за пројекте за које постоји обавеза подношења захтева за одлучивање о потреби процене утицаја. Ти критеријуми су наведени у Прилогу Уредбе која је њен саставни део. Подељени су у три групе: прву групу чине критеријуми који се односе на карактеристике пројекта; другу - критеријуми који се односе на место (локацију) извођења пројекта; и трећу - критеријуми који се односе на процену могућих утицаја пројекта. Помоћу ове треће групе критеријума проценују се могући утицаји пројекта на животну средину полазећи од његових карактеристика (прва група критеријума) и места (локације) извођења (друга група критеријума). Применом све три групе критеријума долази се до одлуке да ли је за одређени пројекат са Листе II потребна процена утицаја.

Према члану 6. Предлога уредбе ступањем на снагу ове уредбе престаје да важи Уредба о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, број 114/2008).

Чланом 7. прописано је да ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Листа I садржи пројекте који обавезно морају бити предмет процене утицаја. Листа ових пројеката садржи све пројекте који су наведени у Анексу I Директиве 2011/92/EУ. У Листу I унети су и други пројекти који могу да имају значајан утицај на животну средину с обзиром на њихову величину, особине (карактеристике) и место извођења. Листа I садржи 27 врста пројеката и то:

1. Рафинерије и инсталације за гасификацију и дестилерију;
2. термоелектране и друга постројења за сагоревање, нуклеарне електране и други нуклеарни реактори;
3. Постројења за прераду, обраду, одлагање и складиштење исслуженог нуклеарног горива и радиоактивног отпада;
4. Топионице за производњу ливеног гвожђа и челика и производњу и топљење обојених метала;
5. Постројења за екстракцију и прераду азбеста, цементног клинкера и креча;

6. Базна хемијска индустрија;
7. Аутопутеви, дуге линије железничког саобраћаја, аеродроми, унутрашњи пловни путеви и луке;
8. Третман и одлагање опасног и неопасног отпада;
9. Експлоатација подзене воде;
10. Пребацивање воде из једног у други слив;
11. Пречишћавање отпадних вода;
12. Бране и акумулације воде;
13. Цефоводи за транспорт гаса, течног гаса, нафте и нафтних деривата или хемикалија;
14. Фарме живине и свиња;
15. Производња целулозе, папира, картона и панела од дрвета;
16. Експлоатација минералних сировина;
17. Далеководи волтаже веће од 220 V;
18. Постројења за складиштење нафте, петрохемијских и хемијских производа;
19. Постројења за заробљавање токова угљен-диоксида (CO₂);
20. Геолошко складиштење (CO₂);
21. Активности и постројења за која се издаје интегрисана дозвола према прописима којима се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине;
22. Стратешки енергетски пројекти који су одређени као стратешки сагласно прописима којима се уређује област енергетике;
23. Извођење више објеката, постројења, радова или активности које се планирају и/или изводе истовремено или у фазама, а заједно чине јединствену економску и/или техничко-технолошку целину, ако као целина представљају неки од пројеката наведених у овој листи;
24. Пројекти са Листе II ако се планирају и/или изводе истовремено или у фазама са пројектима са Листе I, а заједно чине јединствену економску и/или техничко-технолошку целину;
25. Измена или проширење пројекта са Листе I ако та измена или проширење достиже или прелази неки од прописаних прагова;
26. Пројекти наведени у Листи I и пројекти наведени у Листи II, без обзира на прописану величину, односно капацитет, површину или дужину, уколико се изводе у заштићеном подручју, заштићеној околини непокретног културног добра или у другом подручју посебне намене;
27. Пројекти наведени у Листи I намењени искључиво или углавном развоју или испитивању нових метода или нових производа, који се не спроводе дуже од две године.

Пројекти у Листи I Предлога уредбе су пре свега они који већ постоје и садржани су у Листи I Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 114/08). Евантуалне измене у односу на те пројекте састоје у прецизирању назива пројеката, већем степену усаглашавања са Директивом 2011/92/EУ Анекс I, и усклађивања са другим прописима пре свега прописима којима се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине. Тако је (под редним бројем 8. - третман отпада) поред термичког, физичког, физичко-хемијског и хемијског додат и биолошки третман опасног отпада с обзиром на то да према Директиви 2010/75/EУ о индустријским емисијама и постројења за одлагање отпада биолошким поступцима

спадају у она за која се прибавља интегрисана дозвола; капацитет депоније неопасног отпада усклађен са капацитетом прописаним Уредбом о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола („Службени гласник РС“, број 84/05) и додата су постројења: термички третман комуналног отпада капацитета 3 t/h; и депоније комуналног отпада капацитета 10 t на дан и више или укупног капацитета 25.000 t и више. Поред тога додати су пројекти затварања или санације депонија који могу имати значајне утицаје на животну средину (пројекти изградње физичких инсталација за третман процедних вода и/или депонијских гасова - метана). Ови утицаји су укључени у студију о процени утицаја на животну средину која се израђује пре издавања дозволе за рад депоније. Међутим, може се десити да нека постојећа депонија није била предмет процене утицаја, као и да начин затварања и санације буде измењен на крају животног века депоније. У том смислу, предложеном дефиницијом извођење затварања и санације може се квалификовати као посебан пројекат. Додата су и постројења за производњу панела од дрвета (лесонит (ХДФ плоче), медијапан (МДФ плоче), ламинат (ХЛФ плоче) универ плоче, плоче од уздужно полагане иверице (ОСБ плоче), плоче иверице и друге плоче од влакнастих материјала) производног капацитета 600 m³ на дан и више (редни број 15. тачка 3) Предлога уредбе); и постројења за производњу батерија, која није искључиво њихово састављање, производног капацитета 15.000 t батеријских ћелија (катоде, аноде, електролит, сепаратор, капсула) годишње и више (редни број 4. тачка 7) Предлога уредбе) као резултат усаглашавања са Директивом 2010/75/EУ о индустријским емисијама. Постојења за производњу батерија и акумulatora била су и до сада обухваћена Листом II Уредбе из 2008. године. Активности и постројења за која се издаје интегрисана дозвола сада су у Предлогу уредбе сва наведена у Листи I уместо, како је то у Уредби из 2008. године учињено означавањем тих постројења звездицом са упућивањем у фусноти Уредбе на други документ (Уредбу о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола). Овакво решење би требало да олакша и поједностави њену примену.

Постојења за прераду и одлагање ислуженог нуклеарног горива као и за прераду, одлагање и складиштење радиоактивног отпада обухваћена су Листом I Уредбе из 2008. године. Она су остала на Листи I Предлога уредбе с тим што је извршено термилошко усаглашавање са Директивом и Законом о радиационој и нуклеарној сигурности и безбедности уз проширење у смислу обраде радиоактивног отпада без обзира на степен активности као и на складиштење истрошеног нуклеарног горива, ислужених извора зрачења и радиоактивног отпада без ограда у погледу места настанка, односно складиштења и дужине времена складиштења. При томе се имало у виду да се при свим поступцима са радиоактивним отпадом и истрошеним нуклеарним горивом мора поступати на такав начин да се спречи контаминација животне средине, штетно дејство на биљни и животињски свет, неконтролисано одлагање и руковање радиоактивним отпадом и истрошеним нуклеарним горивом и штетно дејство зрачења на становништво. Како је третман, складиштење и одлагање опасног отпада сврстано у Анекс I Директиве (тачка 9) а исто је учињено и у Предлогу уредбе (редни број 8. тачка 1) одређење је било да са овим отпадом треба поступити на исти начин.

Новина у Листи I Предлога уредбе су постројења за производњу енергије из хидропотенцијала – хидроелектране снаге 10 MW или веће; постројења за произвоњу енергије коришћењем снаге ветра – ветроелектране укључујући пројекте третмана и/или

збрињавања истрошених ветротурбина: снаге 10 MW или веће или површине на којима се налазе 10 ha или веће, као у сви пројекти ако се планирају у близини правца миграције, гнездилишта, подизања младих или одморишта миграторних и/или заштићених врста птица; и постројења за производњу енергије коришћењем енергије сунца - соларне електране као самостојећи објекти (снаге 10 MW или веће и/или површине 10 ha или веће) укључујући пројекте третмана и/или збрињавања истрошених или оштећених соларних панела (редни број 2. тач. 3, 4. и 5. Предлога уредбе). Хидроелектране (снаге преко 2 MW) и ветроелектране (снаге преко 10 MW) су се налазиле на Листи II Уредбе из 2008. године. Соларне електране нису биле обухваћене листама те уредбе. Приликом стављања на Листу I Предлога уредбе имали су се у виду могући негативни утицаји ових пројеката на животну средину, као и потреба усклађивања са прописима Европске уније. Енергетска заједница је од 2021. године у више наврата указивала на неопходност да Република Србија усклади своје национално законодавство са Директивом 2014/52/EУ којом је измењена Директива 2011/92/EУ, између осталог и у делу који се односи на пројекте изградње хидроелектрана (мини хидроелектрана). Неусаглашеност се видела у томе што су пројекти изградње хидроелектрана, и то само оних снаге веће од 2 MW, били на Листи II Уредбе, док су све остале хидроелектране снаге мање од 2 MW изузете и нису биле предмет процене (иако и оне могу имати једнако негативан утицај на животну средину као и хидроелектране веће снаге). Имајући ово у виду, у Предлогу уредбе хидроелектране снаге веће од 10 MW сврстане су на Листу I. Све остале, мање снаге, су на Листи II и предмет су одлучивања о потреби процене утицаја. Са ветроелектранама је поступљено на сличан начин: ветроелектране снаге веће од 10 MW и/или ако су на површини већој од 10 ha сврстане су на Листу I Предлога уредбе, док су све остале на Листи II и предмет одлучивања о потреби процене утицаја. (Према Уредби из 2008. године ветроелектране снаге веће од 10 MW су биле на Листи II - предмет одлучивања о потреби процене утицаја, док су оне, мање снаге, изузете из поступка процене.) На овај начин је извршено усаглашавање са Директивом (Анекс II) према којој су све ветроелектране (као и све хидроелектране) без обзира на снагу, предмет одлучивања о потреби процене утицаја. При томе се имао у виду могући негативни утицај ветроелектрана на животну средину. Ветроелектране користећи снагу ветра производе електричну енергију. Снага ветра је бесплатна и неограничена и спада у обновљиве изворе енергије. Производња електричне енергије из ветра не доводи до емисија гасова са ефектом стаклене баште. Међутим, ветроелектране могу имати значајан негативан утицај на животну средину: од оштира ветротурбина страдају бројне врсте дивљих животиња – птице и слепи мишеви; ветротурбине током свог рада стварају буку и вибрације (инфразвук – звук врло ниских фреквенција) који могу имати негативне утицаје на здравље људи и животиња; могу утицати на микроклиму смањујући снагу ветра иза турбина и повећавајући температуру ваздуха изнад тла; за потребе изградње ветроелектрана секу се шуме или мења намена земљишта чиме се смањују станишта дивљих животиња, мењају локални екосистеми и повећава ерозија тла; далеководи за пренос електричне енергије су додатни део инфраструктуре који се морају изградити да би овај начин производње енергије био успешан. Радни век ветроелектране је ограничен. Он траје око 20 година. Елисе ветрогенератора су направљене од композитних материјала: стаклених или угљеничних влакана и пластике (фиберглас). Решења за растављање на компоненте још нису довољно развијена, широко доступна и исплатива. Одлагање на депоније у неком земљама Европске уније (Француска, Холандија, Немачка, Аустрија) је већ забрањено, а очекује се

да ће то учинити и остале државе Европске уније. Механичко млевење и пиролиза су тренутне технологије за рециклажу: фиберглас може да се дроби у пелет, сече у плоче и умешава у цемент (неке од компоненти се додају цементу, а друге спаљују ради добијања енергије мада тај поступак доводи до ослобађања загађујућих материја). Соларне електране користећи енергију Сунца, која је бесплатна, неограничена и спада у обновљиве изворе енергије, производе електричну енергију не доводећи до емисија угљен-диоксида, сумпор-диоксида, азотних оксида и прашкастих материја. Соларне електране не захтевају велику количину воде чиме се штеде водни ресурси. Међутим, производња соларних панела захтева велику количину енергије која се добија углавном из фосилних горива, што узрокује загађивање ваздуха. За производњу соларних панела користе се сировине које представљају необновљиве природне ресурсе (силицијум, кристални кварц, бор, сребро, бакар, кадмијум, галијум, олово, антимон, жива и др) као и знатну количину воде и хемикалија. Рударске активности, екстракција и прерада минералних сировина које се користе за производњу метала за соларне панеле може узроковати деградацију животне средине, уништавање станишта, ерозију земљишта и загађивање воде и губитак биодиверзитета. Инсталација соларних електрана захтева значајне површине земље. Крчење и промена намене земљишта може угрозити природна станишта, фрагментацију еколошких коридора и опстанак домаће флоре и фауне. Радни век соларних панела је ограничен. Он се процењује на око 25 година али соларни панели често постају релативно неисплативи и пре него што достигну крај радног века. Уз то они се стално унапређују, па се замењују новима већ после 10 – 15 година. Рециклажа соларних панела је могућа али компликована, захтева високо напредну технологију и релативно је скупа. Отуда велика количина соларних панела зваршава на депонијама што је вишеструко јефтиније. Међутим одлагање соларних панела на депоније није препоручљиво због могућности цурења токсичних материја (пре свега канцерогеног кадмијума и живе, као и олова) из фрагментираних панела које у врло кратком времену могу у потпуности да буду испране и тако загадити земљиште и подземне воде. Соларни панели спадају у опасан отпад. Према Директиви 2012/19/ЕУ о електричном и електронском отпаду соларни панели спадају у ову врсту отпада. Правилник о листи електричних и електронских производа мерама забране и ограничења коришћења електричне и електронске опреме која садржи опасне материје, начину и поступку управљања отпадом од електричних и електронских производа („Службени гласник РС“, број 99/10) међутим не наводи изричито ове производе као електрични и електронски отпад. Решење какво је дато у предлогу уредбе одговор је на повећан број ветроелектрана и соларних електрана које су већ реализоване, које се реализују или планирају у наредном периоду.

За разлику од Уредбе из 2008. године која је на Листи I имала експлоатацију нафте и природног гаса и површинску експлоатацију минералних сировина на површини већој од 10 ha и вађење тресета на површини већој од 100 ha, Предлог уредбе (редни број 16. тачка 1) – 5) проширује пројекте на Листи I на површинску и подземну експлоатацију минералних сировина (енергетских, неметаличних и металичних (руде метала) укључујући и ту и експлоатацију минералних сировина поступком речног и језерског багерована, без обзира на површину, капацитет и технологију експлоатације и прераде. Разлог за овако предложено решење је да се ради пре свега о необновљивим природним ресурсима; да је интересовање за експлоатацију необновљивих природних ресурса, нарочито задњих година, озбиљно повећано; као и чињеница да рударске активности,

екстракција и прерада минералних сировина може довести до деградације простора (понекад и неповратне) загађења свих чинилаца животне средине, повећање ризика од удеса и угрожавања здравља људи.

Потпуно нови пројекти на Листи I Предлога уредбе су: Транспорт угљен-диоксида (CO₂) ради геолошког складиштења, укључујући повезане компресорске станице (редни број 13. тачка 2); Постројења за заробљавање токова угљен-диоксида (CO₂) ради геолошког складиштења из постројења обухваћених овом листом, или ако је укупна количина заробљеног угљен-диоксида 1,5 мегатона годишње или више (редни број 19) и Пројекти за геолошко складиштење угљен-диоксида (CO₂) (редни број 20). Разлог за сврставање ових пројеката на Листу I је усаглашавање Предлога уредбе са Директивом 2011/92/EУ Анекс I тачка 16 (б), тачка 22) и 23) .

Пројекти под редним бројем 22, 23. и 24. Предлога уредбе су такође потпуно нови, произилазе из члана 4. Закона о процени утицаја на животну средину и покривају ситуације када се пројекат изводи из више фаза, тј. када се изводи више објеката, постројења, радова или активности који се планирају и/или изводе истовремено или у фазама, а заједно чине јединствену економску и/или техничко-технолошку целину, ако као целина представљају неки од пројеката наведених у овој листи; ако се пројекти са Листе 2 планирају и/или изводе истовремено или у фазама са пројектима са Листе 1, а заједно чине јединствену економску и/или техничко-технолошку целину; као и пројекти који представљају стратешке енергетске пројекте који су одредђени као тракви сагласно прописима којима се уређује област енергетике. Пројекти под редним бројем 25. - Свака измена или проширење пројекта са Листе I ако та измена или проширење достиже или прелази неки од прописаних прагова, резултат је усаглашавања Предлога уредбе са Анексом I Директиве 2011/92/EУ (тачка 24). Пројекти под редним бројем 26. Пројекти наведени у Листи I и пројекти наведени у Листи II без обзира на прописану величину, односно капацитет, површину или дужину, уколико се изводе у заштићеном подручју, заштићеној околини непокретног културног добра или у другом подручју посебне намене били су садржани у Листи II Уредбе из 2008. године. Пребачени су на Листу I где им је заправо и логично место (За пројекте са Листе I процена утицаја је обавезна. Ако се планијару у заштићеном простору није логично да те обавезе буду ослобођени, већ напротив – таква локација указује додатно на потребу израде студије о процени утицаја). Пројекти под редним бројем 27. су пројекти наведени у Листи I намењени искључиво или углавном развоју или испитивању нових метода или нових производа, који се не спроводе дуже од две године. Ова врста пројеката садржана је у Анексу II Директиве (тачка 13 (б)). Полазећи од тога да се ради о пројектима са Листе I, за које је процена утицаја обавезна, то што је време њиховог спровођења ограничено на две године не може бити разлог за евентуално ослобађање од обавезе израде студије о процени утицаја што би било могуће уколико се сврстају у Листу II Предлога уредбе. Испитивање нових метода (технологија) и производа је разлог више да буду на Листи I с обзиром на то да би испитивање нужно морало да обухвати и утицај тих нових метода (технологија) и производа на животну средину и здравље људи.

Листа II садржи пројекте за које процена утицаја на животну средину није увек нужна и обавезна али је подношење захтева за одлучивање о потреби процене утицаја за те пројекте обавезно. Пројекти су разврстани по привредним гранама, укупно 15, и то:

1. Пољопривреда, аквакултура и шумарство
2. Екстрактивна индустрија
3. Производња енергетике
4. Транспорт гаса, нафте, хемикалија водене паре, врелње воде, и водови за пренос електричне енергије
5. Складиштење запаљивих течности и гасова, земног гаса фосилних горива нафте, нафтних деривата и хемикалија
6. Производња и прерада метала
7. Индустријска прерада минерала
8. Хемијска индустрија
9. Прехрамбена индустрија
10. Индустрија текстила, коже дрвета и папира
11. Гумарска индустрија
12. Инфраструктурни пројекти
13. Туризам и рекреација
14. Остали пројекти
15. Посебне врсте пројеката.

Пројекти у Листи II Предлога уредбе су пре свега они који већ постоје и садржани су у Листи II Уредбе из 2008. године с тим што је извршено усклађивање са Листом I будући да су неки од тих пројеката у потпуности или делимично (од одређеног капацитета, величине, површине или дужине) стављени на Листу I (експлоатација подземна и надземна минералних сировина укључујући и експлоатацију шљунка и песка поступком речног или језерског багерована, третман,кладиштење и/или одлагање опасног отпада, хидроелектране, ветроелектране, као и соларне електране). На Листи II је експлоатација минералних сировина које нису обухваћене Листом I: Експлоатација минералне и термалне воде које се користе у лековите, бањске или рекреативне сврхе; Експлоатација минералних и геотермалних вода из којих се може користити акумулирана топлота у енергетске сврхе; и Вађење тресета на површини експлоатације до 10 ha; (редни број 2. тач. 1) -3) као и Дубинска бушења, осим дубинских бушења која служе за истраживање стабилности тла: у циљу истраживања геотермалне енергије; и за истраживање енергетских, неметаличних и металичних минералних сировина – руде метала (редни број 2. тачка 4) подтачка (1) и (2). За разлику од Уредбе из 2008. године која је Листом II обухватала само дубинска бушења у циљу истраживања и експлоатације нафте и земног (природног) гаса, Предлогом уредбе пројекти дубинских бушења су проширени што произилази из Закона о процени утицаја на животну средину, члана 2. тачка 3) подтачка (3) (пројекат су и остале активности, радови и интервенције у природи и природном окружењу укљичујући радове и активности који обухватају експлоатацију минералних сировина или геолошка истраживања осим хидрогеолошких, хидрогеотермалних, петрогеотермалних и инжењерскогеолошких).

Новуну на Листи II представљају Пројекти физичке консолидације пољопривредног земљишта и газдинстава укључујући укрупњавање површина (редни број 1. тачка 1). Ови пројекти стављени су на Листу због усаглашавања са Директивом 2011/92/ЕУ Анекс II

тачка 1 (а). Новина на Листи II су и Постројења за заробљавање токова угљен-диоксида (CO₂) која нису наведена у Листи I (редни број 3. тачка 6) и Инсталације и цевоводи за транспорт угљен-диоксида ради геолошког складиштења који нису наведени у Листи I (редни број 4. тачка 6) и такође су резултат усаглашавања са Директивом (Анекс II тачка 3 (j) и тачка 10 (и); Пројекти развоја подручја намењених за изградњу индустријских зона, индустријских паркова и сл. (редни број 12. тачка 1) – усаглашавање са Директивом Анекс II тачка 10 (а); Стални кампови и аутокампови (редни број 13. тачка 5) – усаглашавање са Директивом Анекс II тачка 12 (д); Одлагање муља који не садржи опасне материја (редни број 14. тачка 4) – усаглашавање са Директивом Анекс II тачка 11 (д) (Одлагање муља који садржи опасне материје је на Листи I (редни број 8. тачка 5) као опасан отпад); Свака измена или проширење пројекта са Листе I који је претходно одобрен, спроведен или се изводи, које може имати значајан негативан утицај на животну средину (измене или проширења која нису наведена у Листи I); Свака измена или проширење пројекта са Листе II који је претходно одобрен, спроведен или се изводи, које може имати значајан негативан утицај на животну средину (редни број 15. тач. 1) и 2) – усаглашавање са Директивом Анекс II тачка 13 (а) и (б).

На Листи II као нови су и пројекти; Извођење више објеката, постројења, радова или активности које се планирају и/или изводе истовремено или у фазама, а заједно чине јединствену економску и/или техничко-технолошку целину, ако као целина представљају неки од пројеката наведених у овој листи (редни број 15 тачка 3); Пројекти са кумулативним дејством - Пројекти који заједно са другим спроведеним, одобреним или планираном пројектима, радовима или активностима могу да имају значајан утицај на животну средину имајући у виду нарочито њихову величину, особине или место извођења (редни број 15 тачка 4); и Пројекти који сами или заједно са другим пројектом, радовима или активностима могу да имају значајан утицај на очување и целовитост подручја еколошке мреже и за које постоји обавеза спровођења оцено прихватљивости за еколошку мрежу у складу са прописима којима се уређује заштита природе (редни број 15. тачка 5). Стављање ових пројеката на Листу II произилази из дефиниције појма пројекат из члана 2. тачка 3. Закона о процени утицаја на животну средину и члана 4. тог закона (када се пројекат изводи из више фаза, тј. када се изводи више објеката, постројења, радова или активности који се планирају и/или изводе истовремено или у фазама, а заједно чине јединствену економску и/или техничко-технолошку целину, ако као целина представљају неки од пројеката наведених у овој листи, као и у случају када пројекат сам или заједно са другим пројектом радова или активностима може да има значајан утицај на очување и целовитост подручја еколошке мреже).

Телекомуникациони објекти мобилне телефоније (базне радио станице) који се налазе на Листи II Уредбе из 2008. године нису обухваћени ни Листом I ни Листом II Предлога уредбе. Ово због тога што се према прописима којима се уређује заштита од нејонизујућих зрачења у поступку давања одобрења за коришћење извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса прибавља, односно израђује стручна оцена оптерећења животне средине као доказ да тај извор неће својим радом довести до прекорачења прописаних граничних вредности. С обзиром на постојање тог документа додатно и израда студије о

процени утицаја на животну средину се показала као сувишна. Ово ће се имати у виду приликом израде закона и подзаконских прописа у овој области, која је у току.

Критеријуми за одлучивање о потреби процене утицаја за пројекте за које постоји обавеза подношења захтева за одлучивање о потреби процене утицаја прописани су у Прилогу ове уредбе. Њих чине три групе критеријума, и то:

- 1) Критеријуми који се односе на карактеристике пројекта (величина целокупног планираног пројекта; кумулативни утицај са другим повезаним или планираним пројектима; коришћење природних вредности: ваздух, вода, земљиште, шуме, геолошки ресурси, биљни и животињски свет; очекиване емисије и производња отпада; ризик од удеса и ризик по људско здравље);
- 2) Критеријуми који се односе на место (локацију) извођења пројекта (постојеће коришћење и планирана намена земљишта; заступљеност, доступност, квалитет и способност обнављања природних вредности (ваздух, вода, земљиште, шуме, геолошки ресурси, биљни и животињски свет); прихватни капацитет животне средине посебно мочварна и обална подручја река и ушћа река, планинска и шумска подручја, заштићена подручја, подручја која не испуњавају стандарде квалитета животне средине, густо насељена подручја, предели и подручја од историјске, културне или археолошке важности, подручја на којима се налазе објекти под посебном заштитом у складу са законом (зоне изворишта водоснабдевања и сл);
- 3) Критеријуми који се односе на процену могућих утицаја пројекта (величина и врста утицаја; прекогранична природа утицаја; интензитет; вероватноћа; трајање и учесталост; кумулативни утицај; и могућност ефикасног смањења утицаја.

Применом све три наведене групе критеријума доноси се одлука у сваком појединачном случају о потреби процене утицаја на животну средину одређеног пројекта са Листе II ове уредбе.

Прилог Предлога уредбе са критеријумима за одлучивање о потреби процене утицаја је новина која није постојала у Уредби из 2008 године. Критеријуми су усаглашени са Анексом III Директиве 2014/52/EУ.

IV. Процена финансијских средстава потребних за спровођење акта

За спровођење ове уредбе није потребно обезбедити додатна финансијска средства у буџету Републике Србије.

